ЩО ТАКЕ ЗЛОЧИНСТВО

Уривок

То цей хамелеон — шакал і леопард,
Цей Лже-Наполеон, навряд чи Бонапарт,
Напевно Богарне і Верюель, можливо,
Що Риму папському підступно і зрадливо
Віддав на розп'яття республіканський Рим,
Цей блазень, що наклав на твар героя грим,
Цей ниций вискочень, піднятий долі грою,
Цей кат республіки, пірат нового крою,
Цей зух, паливода, любитель катастроф,
Цей вовк, якого я цькую хортами строф,
Цей злодій і харциз, кого навік прокляв я,
День слави обернув у чорний день безслав'я.
Звитягу заплямив, народну честь поправ
І Австерліц, як тать, в історії украв,
Поміж трофеями знайшов колун щербатий,
Та й ну робітників, міщан, селян рубати;
Захланний канібал, неситий людожер,
Він трупами укрив увесь Сіте-Бержер
І, власну присягу подавши на глумління,
Убив закон і суд, порядність і сумління,
І людяність, і честь, — надії лиш не вбив...
Що, рідна Франціє, з тобою він зробив?
Всі ріки він залив, від Сени до Гаронни,
Твоєю кровію, щоб доп'ясти корони;
Він мав дістать Кламар, натомість Лувр дістав
І чоботом брудним тобі на горло став...
Ось що накоїв він; я барви не згущаю;
І от тепер, коли в обуренні, в відчаю,
Жахаючись мари цього тяжкого сну.
Жадаючи розбить цю змору навісну,

Ми кричимо на гвалт, мов сурем рев мідянйй:
— Народе, уставай! До бою, громадяни!
Ударте виродка, громіть з усіх усюд!
Нехай воскресне день, нехай устане суд! —
Та ми, покривджені, вітчизни вірні діти,
Ми, жертви злочину, — тепер самі бандити!
Ми хочем свар, і чвар, і розбрату, й різні!
Ми хочем запалить пожеж огні грізні!

То значить знехтувать цинічно всяким правом,
Буть підлим, капосним, на лиходійство бравим,
Назватись Цезарем — нікчемі без пуття,
Душити всяку мисль, усякий рух життя,
Загальмувать ходу суспільного прогресу,
Понівечить закон, знести трибуну й пресу,
Ввіткнути нації, як звіру, кляп у рот,
Спиратись на штики на все готових рот,
Гнобить народ новим єгипетським полоном,
Віддать його на жир зажерливим Тролонам,
Бо, бачите, колись у давнину ту роль
Виконували пан, єпископ і король,
Пустити з'їдь левів собакам на поталу,
Нагарбати собі двірців і капіталу,
Сатрапом бучно жить, усіх і все чавить,
Пиячить на миру, блудити вочевидь,
В заслання завдавать чи брати на тортури
Стійких противників тупої диктатури,
Держати яничар, мов той султан-душман,
Чинити зраду й гвалт, убивство і обман,—
Це все — народе, чуй! — це все тепер чеснота...

А битись за права, що їх гнітить підлота,
Крізь бурі і громи, крізь дим і фіміам
Кричати у лице тиранам-коліям:
— Грабунок ваш отець, а Кривда ваша мати!

Нехай солдати в вас, нехай у вас гармати,
Нехай на бідний край наліг кошмарний страх,
Нехай колоси ви, а ми лиш пил і прах,—
Анум, поборемось, анум, спитаймо долю,
Ви за неправду й гніт, а ми за правду й волю! —
Показувать рови й могили кладовищ,
Гукать розпачливо із свіжих гробовищ:
— Французи, бійтеся узяти на сумління
Конання страдників, вдів і сиріт квиління!
О Франціє! Невже недолюдок Нерон
Тобі справлятиме ганебний похорон?
Воскресни! Стань над ним, поверженим драконом,
З мечем в одній руці, а в другій із законом! —
Каратись, мучитись, вигнання хрест нести
Й душею чесною волать до кари-мсти,
І викривать обман, і таврувать безчинство,—
Це все — о Боже, чуй! — це все тепер злочинство...